

**Медіаосвіта як необхідна складова у підготовці
майбутніх медіакомпетентних вчителів інформатики**

**Media Education as a Necessary Component in Preparation of Future Mediacompetent
Computer Science Teachers**

У статті розглянуто особливості медіаосвіти як необхідної складової для формування медіакомпетентності майбутніх вчителів інформатики. Відзначена вагомість медіаосвіти, медіакомпетентності та медіаграмотності, які розкривають багато можливостей як для учнів так і для педагогів. В результаті розвивається вміння оцінити інформаційну безпеку, грамотно використовувати джерела, оцінювати достовірність, співвіднесення інформації і знання та вміння правильно організувати інформаційний процес. Відмічено основні форми медіаосвіти та відображено тип відносин між викладачем, студентом та медіа в сучасному розвиненому інформаційному середовищі. Медіаосвіта відкриває великі можливості, допомагає формувати інтелектуальний і творчий потенціал, та розвивати критичне мислення. За результатами спостережень означені необхідні умови формування медіакомпетентності майбутніх вчителів інформатики. Висвітлено питання медіаосвіти та проблеми формування медіакомпетентності.

Ключові слова: *медіаосвіта, медіакомпетентність, критичне мислення, майбутній вчитель інформатики.*

The article deals with the features of media education as a necessary component for media competence development for future computer science teachers. The importance of media education, media literacy and media competence that have many opportunities for students and for teachers is pointed out. As a result, the ability to assess information security, to use sources skillfully, to assess credibility, information correlation and knowledge and abilities to organize an information process are developed. The major forms of media education and the type of relationship between a teacher and a student and media in the modern information environment are highlighted. It is indicated that media education offers great opportunities, helping to develop the intellectual and creative potential, and to develop critical thinking. According to observation results the necessary conditions for the formation of media competence of future science teachers are determined. On the basis of generalization it is clear that practical range of media education is extremely wide and covers all the courses, consisting of the perception of image information (design, media products, etc.), application of mass media materials and training in creation of own texts. According to the results of the analyzed materials it is concluded that media education is a national and strategically necessary basis for the development of a society. The importance of media education and its aims for future computer science teachers training are emphasized. The importance of media competence development for increasing competence of computer science teachers in a society is mentioned. Media competence results in development of the ability to assess information security, to use sources skillfully, to verify the accuracy of data, information and knowledge correlation, the ability to organize an information process. Media technology has become such an important part of a modern society, that to know how to work with information is crucially important.

Key words: *media education, media competence, critical thinking, future IT teacher.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Інформаційно-комунікаційні технології стрімко розвиваються, поширення нових навчально-методичних систем створюють умови для необмеженого доступу до будь-яких інформаційних медіаресурсів. Тож на сьогоднішній день необхідні спеціалісти, які досконало володіють технікою роботи з медіаінформацією (аналіз та відбір безпечної особистісно значущої інформації, критично осмислюють, оцінюють, створюють власні медіатексти) вміють використовувати різні форми самовираження за допомогою медіатехніки.

Означені риси стосуються медіакомпетентності особистості, як слушно зауважують Д.

Алверман та Д. Мун [1, с. 164], розуміння того, як медіатексти допомагають пізнавати світ у різноманітних соціальних, економічних і політичних ситуаціях, а також медіапедагіки, спеціальної галузі педагогіки, що досліджує проблеми медіаосвіти й медіаграмотності.

Аналіз досліджень і публікацій... Сьогодні багато праць, присвячених освіті та медіа, написано українськими вченими – В. Івановим, Л. Найдоновою, Г. Онкович, Б. Потятинником та ін. Дослідженнями в сфері медіаосвіти та медіакомпетентності займаються зарубіжні вчені, зокрема, Д. Бекінгем, К. Ворсноп, Д. Консайдан, Р. К'юбі, Л. Мастерман, Е. Томан, Е. Харт та ін., значний вклад у розвиток цього напрямку зробили російські вчені, серед яких Л. Зазнобіна, Ю. Усов, О. Федоров, О. Шариков та ін.

Формулювання цілей статті... Метою статті є аналіз медіаосвіти як головної і необхідної складової для формування медіакомпетентності в майбутніх вчителів інформатики під час професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу... Сучасний навчальний процес зазнає суттєвих змін, і включення новітніх технологій в освітній процес вже стає нагальною потребою, тож можна стверджувати про необхідність медіаосвіти. У документах Ради Європи «медіаосвіта» визначається як навчання, метою якого є розвиток медіакомпетентності, під якою розуміють критичне та вдумливе ставлення до медіа з метою виховання відповідальних громадян, які здатні висловлювати власну думку на основі отриманих даних. Це надає їм можливість використовувати необхідні медіатексти, аналізувати їх, ідентифікувати різноманітні інтереси, пов'язані з цією інформацією. Медіаосвіта сприяє навчанню індивідів інтерпретувати та створювати повідомлення, вибрати оптимальні для комунікації медіа [3].

Авторитетний медіапедагог та медіатеоретик Л. Мастерман, який багато років був консультантом Ради Європи та ЮНЕСКО в галузі медіаосвіти, визначив основні причини зростаючого значення медіаосвіти [2]: 1. Насиченість сучасного світу медіа – телебачення, радіо, газети, журнали, відеоігри та ін. 2. Вплив засобів масової комунікації на свідомість людини. 3. Виробництво та поширення інформації, розвиток механізмів управління інформаційними потоками. 4. Зростаючий вплив медіаосвіти на розвиток демократії в світі. 5. Зростання значення візуальної комунікації та інформації. 6. Поява «інформаційної економіки», перетворення інформації на товар, її приватизація. 7. Медіаосвіта як необхідна умова підготовки молодого покоління до життя у світі, все більш насиченому засобами масової комунікації.

Медіа надає необмежені можливості для розвитку особистості, її інтелектуального і творчого потенціалу, здібностей, самостійного мислення. Важливим фактором є те, що саме в рамках медіаосвіти можливий розвиток знань і умінь орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі, тобто підвищення рівня медіакомпетентності та медіаграмотності, головною задачею є зміна позиції під час роботи з медіаресурсами – від пасивного поглинання до критичного аналізу та осмисленню необхідної інформації.

Медіаосвіта повинна забезпечувати: аналіз, осмислення та створення власних медіатекстів; чітко визначати сутність та контекст медіатекстів; інтерпретувати будь-які медіатексти, які мають певні цінності; вміти правильно обирати відповідні медіа для створення власних медіатекстів; забезпечити доступ до медіа ресурсів не тільки для споживання, а й для створення власної медіапродукції.

Згідно з концепцією про впровадженню медіаосвіти в Україні медіаосвіта – це частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно-опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Головною метою медіаосвіти є сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіаосвіти заради забезпечення всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формування у них медіаобізнаності, медіаграмотності і медіакомпетентності відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей, що сприяє розвитку критичного мислення, розумінню значущості та необхідності медіа не тільки в період навчання, а й у житті кожної особистості [6].

Але без вчителя, який може грамотно застосувати інформаційно-комунікаційні технології в освітній діяльності, не змінити і не поліпшити освіти. Вчителі інформатики безпосередньо застосовують інформаційні технології під час навчально-виховного процесу, але в умовах сучасного суспільства та стрімкого розвитку інформатизації це вже малоефективно, потрібний сучасний підхід, не просто показати, як це працює, а навчити критично мислити, вибрати найнеобхідніше з великого обсягу матеріалу, та головне – правильно застосувати отримані знання, тобто головна задача сучасного вчителя інформатики – навчити вчитися. У зв'язку з цим виникає потреба підвищення рівня медіакомпетентних вчителів інформатики.

Сучасний студент, майбутній вчитель інформатики, крім звичайної галузі освіти, формування цінностей тощо, потребує нового типу відносин з розвиненим, сучасним інформаційним середовищем. Кардинально змінюється роль викладача, він не є тільки тьютором, а студент самостійно пізнає навколишнє середовище, тут повинен виникати рівноцінний тристоронній діалог викладача, студента і медіа (Рис. 1).

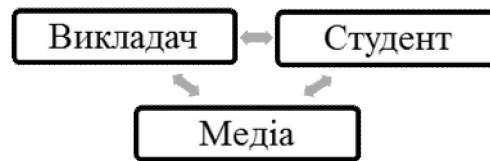

Рис. 1 Тип відносини з розвиненим сучасним інформаційним середовищем

Таким чином, новим типом культури особистості стає медіаосвіта. З одного боку допомагає збереженню традиційних форм освіти і виховання, а з іншого сприяє адаптації до нового інформаційного середовища. Медіаосвіта розв'язує три основні проблеми: пізнання світу в різних формах (мистецтво, наука, Інтернет тощо), розвиток критичного мислення (аналіз та інтерпретація інформації), освоєння нових форм представлення інформації (створення нових повідомлень).

Необхідною умовою формування медіакомпетентності майбутніх вчителів інформатики є фундаментальна підготовка до роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями і готовність застосувати її під час навчально-виховного процесу, а також знань в області психолого-педагогічних наук для коректного та ефективного здійснення всіх функцій, пов'язаних з використанням медіаресурсів в освітній діяльності.

Провідною в навчально-виховному процесі є роль медіакомпетентного майбутнього вчителя інформатики, адже саме під час вивчення предмету інформатика можна застосовувати всі можливі медіаресурси, які допоможуть сформувати в учнів медіакомпетентність, котра необхідна школярам, враховуючи особливості сучасної соціокультурної ситуації, зокрема із широкими контактами учнів з медіа у повсякденному житті.

Проаналізувавши науково-педагогічну літературу, ми дійшли висновку, що концептуальні підходи щодо формування медіакомпетентності вимагає від учителя: контролю над характером інформаційної взаємодії під час навчально-виховного процесу; створення умов для застосування діяльнісного підходу в навчанні; застосування моделей використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій під час навчального процесу (забезпечення зворотного зв'язку; формування критичного мислення; наочне представлення досліджуваних процесів; організація керування навчальною діяльністю й контролю результатів отриманих знань).

Необхідність розвитку медіакомпетентності в учнів обумовлена такими факторами [4, с. 135]:

-Підлітковий вік є важливим періодом для інтелектуального, фізичного і психоемоційного розвитку дитини.

-Сучасний школяр має, як правило, досить значний аудіовізуальний досвід: активно спілкується з телевізійною, комп'ютерною, відео – і звукозаписною технікою, володіє навичками поводження з мобільною телефонією і т. ін.

-Учні, що стикаються з постійно зростаючим потоком інформації (навчальної, медійної), мають значні труднощі, коли їм необхідно самостійно критично оцінити отриману інформацію, виявити не тільки інтелектуальну і пізнавальну активність, але й особистісну, суб'єктивну позицію, творчу індивідуальність.

Тож для формування медіакомпетентності майбутній вчитель інформатики повинен навчити учнів вправно обробляти отриману інформацію для того, щоб забезпечити свідоме використання медіаресурсів та осмислення власних медіапотреб на основі ефективного орієнтування в сучасному інформаційному середовищі. Для самовираження особистості, реалізації життєвих потреб, правильно сформулювати свої потреби в інформації та ефективно вести їх пошук, вільного спілкування в соціокультурному середовищі необхідно розвивати медіатворчість. Потрібно сформувати навички ефективної роботи в медіасередовищі (не зважати та відхиляти негативну інформацію та відбирати потрібний матеріал не залежно від загальної кількості, тобто критично ставитися до інформації), все це допоможе не тільки розуміти та усвідомлювати отриману інформацію, а й створити відчуття психологічного спокою при споживанні медіа.

При підготовці медіакомпетентних вчителів інформатики слід враховувати форми медіаосвіти (Рис. 2), які пов'язані між собою, вчитель інформатики під час професійної діяльності впливає безпосередньо не тільки на учнів, з якими він працює, поступово отримані знання перейдуть від однієї форми медіаосвіти до іншої.

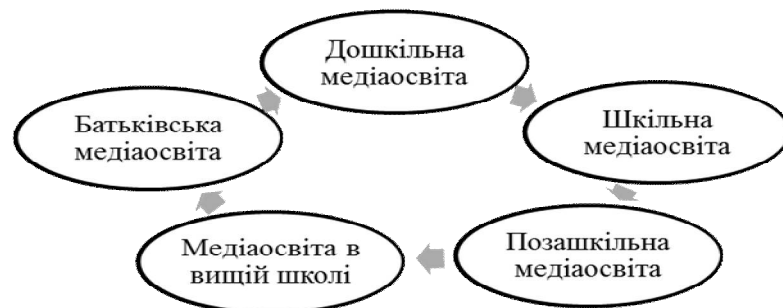

Рис. 2 Форми медіаосвіти

Тож на основі проаналізованих праць великих медіапедагогів можна виділити основні проблеми в сфері медіаосвіти: оскільки медіаосвіта почала впроваджуватися в Україні нещодавно, можна спостерігати нерозвиненість масової медіаосвіти та відокремленість різних рівнів освіти, також можна відзначити недосконале технічне забезпечення та відсутність організаційних форм масової самоосвіти.

Висновки... Отже, медіаосвіта – це комплексний процес впливу, в якому застосовують педагогіку, психологію та ін. науки, зважаючи на стрімкий розвиток інформатизації зростає потреба в кваліфікованих медіакомпетентних фахівцях, які сформують в учнів інформаційну культуру, котра базується на сприйнятті, аналізі, синтезі та обробці отриманої інформації, а також коректному застосуванні методів, прийомів та способів самостійного пошуку необхідної інформації з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Зауважимо важливість сучасних медіатехнологій та їх провідну роль в житті сучасного суспільства, потрібно усвідомлювати, що поряд з якісним та корисним матеріалом знаходяться й значні ризики та безліч небезпечних джерел, які негативно впливають на молоде покоління. Спостерігається масове захоплення соціальними мережами; безконтрольне споживання медіатехнологій, насичених психологічним впливом, насильством призводить до нівелювання загальнолюдських цінностей та морально-етичних норм молодого покоління.

Спостерігаючи за сучасними тенденціями розвитку медіатехнологій та медіаресурсів, можна погодитися зі словами В. Іванова, що медіа використовують діти й підлітки для навчання, отримання інформації, портрету реальності. Це пряма й первинна функція медіа, яка має все більше додаткових технологічних рішень, що враховують активність споживача: пошукові сервіси, енциклопедії, тематичні сайти тощо. Легкість і швидкість отримання інформації з медіа – важливий ресурс розвитку особистості. Можуть покращитися результати навчання, оформитися зони глибоких особистих інтересів, відбувається збагачення внутрішнього світу [5, с. 259].

Тож перед майбутніми вчителями інформатики стоїть важливе завдання – навчити молоде покоління познайомити з закономірностями і особливостями медіаресурсів, правильно сприймати медіатексти, тобто досягти основної цілі медіаосвіти сформувати медіакомпетентність у молодого покоління. Адже саме система освіти має давати необхідні знання про інформаційне середовище та медіа, формувати світогляд, інформаційну культуру, які будуть засновані на розумінні значної ролі інформації та медіа в житті сучасної людини.

До перспективних напрямів досліджень у даній сфері вважаємо за доцільне віднести теоретичні засади, зміст, методи, засоби і форми формування медіакомпетентності майбутніх вчителів інформатики.

Список використаних джерел і літератури / References:

1. Alverman D.E., Moon J.S., Hagood M.C. Popular Culture in the Classroom. – Newark, Delaware: International Reading Association, 1999. – 258 p. / Alverman D.E., Moon J.S., Hagood M.C. Popular Culture in the Classroom. – Newark, Delaware: International Reading Association, 1999. – 258 p. / [in English].
2. Masterman L. Mediaeducation: eight basic principles [Electronic source] / L. Masterman. – Regime of access : www.infoamerica.org/.../MASTERMAN.doc [in English].
3. Recommendation. Media Education [Electronic source] // Council of Europe. – Regime of access: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/TA00/EREC 1466.htm> [in English].
4. Архипова С. П. и др. Соціально-педагогічна діяльність в умовах трансформації суспільства: теоретичні та прикладні проблеми / С.П. Архипова– 2014. / Arkhipova, S.P. et al. Socio-educational activities in terms of transformation of society: theoretical and applied problems, 2014/ [in Ukrainian].
5. Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В.Ф. Іванов, О. В. Волошенко; За науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ: Центр вільної преси, 2012. – 352 с. / Ivanov V.F. Media Education and media Education and literacy: textbook / Red.-stop. V.F. Ivanov, A.V. Voloshenyuk; For scientific editorship of V.V. Rizun. – Kyiv: Center for Free Press, 2012. – 352 p. / [in Ukrainian].
6. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [Електронний ресурс] / Нац. академія пед. наук

України. – 2010. – 10 трав. – Режим доступу : <http://osvita.mediasapiens.kiev.ua> / The concept of the introduction of media education in Ukraine [electronic resource] / Nat. Academy ped. Science of Ukraine. – 2010 – 10 May. – Access: <http://osvita.mediasapiens.kiev.ua> / [in Ukrainian].

Дата надходження статті: «27» жовтня 2015 р.

Стаття прийнята до друку: «18» листопада 2015 р.

Рецензенти:

Осадчий В. – доктор педагогічних наук, професор

Сремеев В. – доктор технічних наук, професор

Наурук Ірина – аспірант Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, e-mail: irina_mikolaenko@mail.ru

Iryna Naumuk – postgraduate student of Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi, e-mail: irina_mikolaenko@mail.ru

УДК 378.2(4+477)

ВЯЧЕСЛАВ ОСАДЧИЙ,

доктор педагогічних наук, професор

(Україна, Мелітополь, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького);

СВІТЛАНА СИМОНЕНКО,

аспірант

(Україна, Мелітополь, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького)

VIACHESLAV OSADCHYI,

doctor of pedagogics, professor

(Ukraine, Melitopol, Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi);

SVITLANA SYMONENKO,

postgraduate student

(Ukraine, Melitopol, Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi)

Порівняльний аналіз національних рамок кваліфікацій в області вищої освіти України та європейських країн

Comparative Analysis of National Qualifications Frameworks in Higher Education of Ukraine and European Countries

У статті висвітлюються проблеми впровадження національної рамки кваліфікацій України та її співвіднесення до Європейської рамки кваліфікацій та національних рамок кваліфікацій європейських країн. Проаналізовано національні рамки кваліфікацій окремих європейських країн в області вищої освіти. Розглянуто структуру та зміст Європейської рамки кваліфікацій та національних рамок кваліфікацій України, Німеччини, Польщі та Данії. Виконано порівняльний аналіз дескрипторів знань, умінь, комунікації, автономії та відповідальності у національній рамці кваліфікацій України з Європейською рамкою кваліфікацій та національними рамками кваліфікацій Німеччини, Польщі та Данії в області вищої освіти. Висвітлено спільні і відмінні риси у національних рамках кваліфікацій різних країн Європи в області вищої освіти. Продемонстровано схожість дескрипторів знань в області вищої освіти з підвищенням рівня та глибини знань та прогресивною зміною характеру знань. Акцентовано увагу на відсутності дескрипторів комунікації в Європейській рамці кваліфікацій та наявності таких дескрипторів у національних рамках європейських країн у складі інших дескрипторів.

Ключові слова: *європейська рамка кваліфікацій, національні рамки кваліфікацій, порівняння, дескриптори, знання, вміння, компетентності.*

The article deals with the problems of introduction of the National Qualifications Framework of Ukraine and its correlation with the European Qualifications Framework and national qualifications frameworks of European countries. National qualifications frameworks of some European countries in the field of higher education are analysed. The historical context, the structure, the content and the